

Gåva eller lån – vem har bevisbördan?

I en dom av den 23 april 2014 ansåg Högsta domstolen att det åvilar mottagaren av en penningöverföring att bevisa påståendet att ett mottaget belopp var en gåva och inte ett lån.

En man som drev en tandläkarpraktik överförde 100 000 kr från sitt konto till en kvinna som var anställd på praktiken. Mannen gjorde överföringen efter det att kvinnan skjutsade hem honom efter den bilolycka som han råkade ut för och som kvinnan bevittnade. Mannen stämde sedermera kvinnan avseende återbetalning av lån och hävdade att överföringen handlade om ett lån som skulle betalas tillbaka efter sex månader och inte en gåva som ett "tack" för att kvinnan hade hjälpt honom i samband med bilolyckan. Kvinnan, å sin sida, menade att det varit fråga om en gåva och bestred därmed betalningsskyldigheten.

Det var ostridigt mellan parterna att överföringen hade skett och frågan som domstolarna hade att pröva blev därmed om det rört sig om ett lån eller en gåva.

Tingsrätten konstaterade att det var mannen som hade bevisbördan för att överföringen utgjorde ett lån. Då han inte hade lyckats styrka sitt påstående om lån förlorade han rättegången i tingsrätten.

Mannen överklagade domen till hovrätten som fann att det bör kunna krävas att den som oväntat mottar en större summa pengar säkrar bevisning därom genom att t.ex. se till att ett gåvobrev upprättas. Hovrätten kom således fram till att det var kvinnan som hade bevisbördan för att överföringen utgjorde en gåva. Då hon inte hade bevisat detta dömde hovrätten henne att återbetala beloppet.

Kvinnan överklagade till Hösta domstolen (HD) som meddelande prövningstillstånd.

HD konstaterade inledningsvis att huvudprincipen enligt praxis är att den som kräver betalning på grund av ett påstått penninglån har bevisbördan för sitt påstående. Denna princip tar dock enligt HD inte sikte på ett fall där det är ostridigt att ett visst belopp har överförts från en person till en annan men det råder oenighet om överföringens innebörd. Frågan att pröva blev därför om det även i ett sådant fall borde åligga den som påstår penninglån, d.v.s. givaren, att bevisa detta eller om bevisbördan i stället borde läggas på den som påstår att beloppet har överförts i gåvosyfte, d.v.s. mottagaren.

HD kom fram till att det är mottagaren som har bevisbördan för sitt påstående om gåva. Som skäl för bevisbördans placering noterade HD att "om bevisbördan placeras på den som hävdar att ett mottaget belopp utgör en gåva, bör detta kunna minska risken för missbruk från mottagarens sida när det råder oklarhet om bakgrunden till att ett belopp har överförts. Detsamma gäller i de fall då en överföring har skett av misstag." HD framhöll bl.a. också, som skäl för bevisbördans placering, intresset av att hindra oöverlagda förmögenhetsöverföringar.

Avgörandet från HD är prejudicerande[1] och visar på att det är angeläget, både för givaren och för mottagaren, att alltid säkra bevisning för olika transaktioner. Att förlita sig på någons muntliga uppgifter kan vara riskfyllt och kan ibland leda till tvister. INTER rekommenderar därför att man alltid upprättar skriftliga överlåtelsehandlingar som omfattar transaktionens eventuella villkor och huvudsakliga syfte.

[1] En dom anses vara prejudicerande, och utgöra ett prejudikat, om den kan vara av betydelse för kommande avgöranden som en domstol ska avgöra. Prejudicerande domar meddelas framförallt av Högsta domstolen och Regeringsrätten.